

FELSEFE

10. SINIF

FELSEFEYİ TANIMA

Felsefenin Anlamı

Neler Öğreneceğiz?

- Felsefe nedir?
- Felsefenin düşünme, bilgi, bilinç, öz bilinç kavramları ile ilişkisi nedir?
- Felsefe nasıl bir düşünme biçimidir?

- “Felsefe nedir?”, içinde bir çok soruyu da barındıran öncü ve temel olan bir sorudur.
- Felsefe nedir?” sorusu felsefe tarihinde birçok farklı cevabı olan sorulardan biridir.
- Felsefe başlangıçtan beri temel sorularla uğraşmakta ve bunu hala sürdürmektedir, bu durum felsefe sorularının tek ve kesin bir yanıtla bağlanamaması özelliği ile ilgilidir.
- Felsefe, her şeyden önce aklın sorunlara yöneldiği ve sorulara akılcı yanıtlar aradığı düşünme faaliyetidir.

Şu sorular üzerine düşünelim

- İnsanı diğer varlıklardan ayıran niteliklerden en önemlisi hangisidir?
- Düşünmek bilinçli bir eylem midir?
- Bilgi nedir?
- Kendini bilmek ne demektir?
- Felsefe nasıl bir düşünme etkinliğidir?

- Felsefe yapmak; evrenin, insanın ve hayatın ne olduğu, bilginin kaynakları, ahlak, din, siyaset ve sanat gibi alanlarda düşünceler oluşturmaktır.
- Filozof, bir şey hakkında düşünebildiği gibi bu düşüncesi üzerine de düşünür.
- Felsefe verilen cevaplarla yetinmeyip kendisini sürekli olarak yeniler.
- Felsefede sorular cevaplardan önemlidir.

Düşünmenin Önemi ve Gerekliliği

- Düşünme, hem duyu içeriğinin algılanması hem de kavramların anlamlandırılmasıdır.
- Düşünme; yalın-ayrıntılı, sıg-derin, çözümleyici-birleştirici, tek yanlı-çok yönlü olabilir ancak içeriksiz bir düşünme mümkün değildir.
- Hayal kurma, konuşma, dinleme, okuma ve yazma gibi durumlar düşünmenin farklı biçimleridir.
- Düşünme kavramı, bilgiye yönelen tüm zihinsel olayları kapsar.
- Algılama, kavrama, tasarlama, imgeleme gibi bilinç olaylarının hepsini içerir.

- Düşünmeyle insan; var olan bilgilerini birleştirir, onları çözümler ve anlamlı hâle getirir.
- Düşünmenin yoğunluğu, şekli ve yöntemi farklı düşüncelerin oluşmasını sağlar.
- Teknoloji, bilim, sanat ve felsefe bu durumun en iyi örneklerindendir.

Felsefi düşünme nedir?

- Felsefi düşünme, varlığın, bilginin ya da değerlerin kaynağına, ne olduğuna ilişkin derin sorulara ve onların cevaplarına ilişkin düşünmelerdir.
- Felsefi düşünme düşüncüler arasında en kapsayıcı düşünme biçimi olarak kabul edilir.

Felsefe ve Bilgi

- Genel olarak bilgi, insan (özne) ile çevresi (nesne) arasında kurulan ilişki sonucunda ortaya çıkan ürün olarak tanımlanır.
- Bilgi, düşünme sonucunda elde edilen bir üründür.
- Her bilgi bir açıklamadır.
- Her açıklama, bir şeyin ne olduğunu söylerken ne olmadığını da söylemeyi içerir.

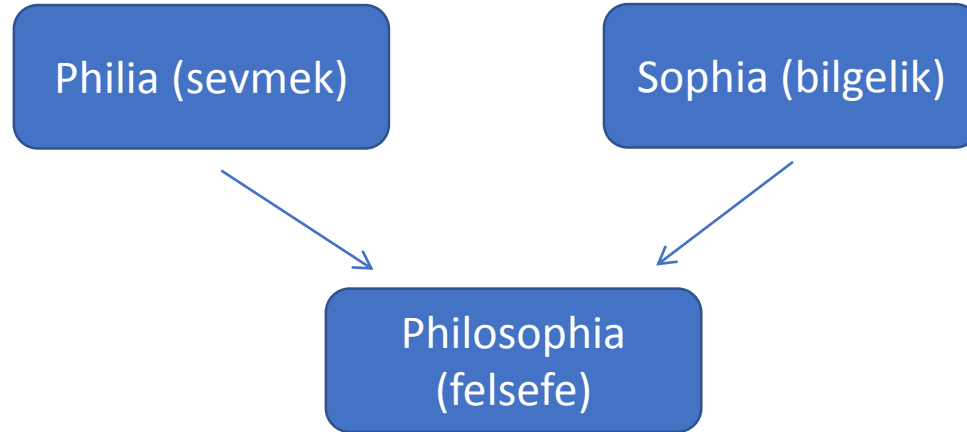
Bilinç, Öz Bilinç

- Düşünmenin sağladığı bu ayırt edebilme özelliği insanın bilincini oluşturur.
- Bilinç, insanın kendisini ve dış dünyasını fark edebilmesidir.
- Bilinç, insan zihninin içsel ve dışsal uyaranlara dair farkındalığı olarak tanımlanır.
- İçsel farkındalık acı, açlık, susuzluk, uykusuzluk gibi durumları, dışsal farkındalık ise güneşten gelen ışıkları görmek, bir odanın ılıkliğini hissetmek ve bir arkadaşın sesini duymak gibi dıştan gelen hususları ifade eder.

- Descartes'ta düşünen öznenin bütün yaşadıkları üzerinde oluşan genel kavrayışa öz-bilinç denir.
- Düşünen özne kendine dönerek, kendisini kendi düşünceleriyle kavrayabilir, kendisine bir başkası olarak dışarıdan bakabilir. Bu ise öz-bilinci ifade eder.
- Öz bilinç kişinin bilinci üzerine düşünmesi ve düşüncelerinde nelerin etkili olduğunu sorgulaması durumudur.
- Öz bilinç, sorgulayıcı zihin durumudur.

FELSEFE TERİMİ

- Yunanca philosophia (felsefe) kelimesi, philia (sevmek) ve sophia (bilgelik) sözcüklerinin birleşiminden türemiştir ve “bilgelik sevgisi” anlamına gelmektedir.

- Felsefeyle uğraşan düşünürlere ise filozof (philosophos) adı verilir.

- Felsefe teriminin ilk defa Phytagoras (Pisagor) tarafından kullanıldığı kabul edilmektedir.
- Matematiği hayatının temeline yerleştiren ve evrenin özünün sayılardaki uyum ve dengeye dayalı olduğunu savunan Pythagoras için felsefe sürekli devam eden bir arayıştır.
- Phytagoras bilgeliğin, bilgi ve kişilik yoluyla yetkinleşme olduğuna da işaret eder. Yetkinliğe mutlak olarak erişildiğini ileri sürmek ise mümkün değildir.

- Felsefe tarihçileri felsefeyi Thales ile başlatırlar.
- Bunun nedeni Thales ilk defa “Evrenin ana maddesi nedir?” gibi bir soru sormuştur.
- Thales bu soruya inanç ve mitoslara dayanarak değil, akla dayanarak açıklama ve temellendirmeler yapmıştır.
- Thales böylece kendisinden sonraki filozoflara da sistemli ve akla dayanan bilgi üretmenin yolunu açmıştır.
- Thales’ten sonra bu soruya pek çok filozof tarafından cevap aranmıştır. Bu soruya cevap arayan filozoflara “**doğa filozofları**” denir.

- Felsefenin MÖ 6. yüzyılda Antik Yunan medeniyetinde sistematik hâle geldiği kabul edilir.
- Antik Yunan medeniyetinin o dönemde yüksek refah düzeyine ulaşması, özgür düşünce ortamının olması, ticaretin gelişmiş olması ve farklı kültürlerle olan ilişkisi, felsefenin burada gelişmesine olanak sağlamıştır.
- Zaman içinde felsefe farklı kültür ve coğrafyalara hızla yayılmış, hayatı ve insanı anlamaya dönük sorgulama faaliyeti hâline gelmiştir.

- Felsefenin “bilgeliği sevmek, bilgiyi aramak, bilginin peşinden koşmak” anlamına gelmesi önemli bir felsefi anlayışa dayanır.
- Felsefe evreni bilme ve anlama çabasıdır.
- Felsefenin sevgi , akıl, sezgi, hakikat, gerçeklik, bilgi, düşünme, hikmet gibi pek çok kavramla ilişkisi vardır.

- Felsefe varlık, bilgi, değer gibi temel alanları olan ve bu alanlara dair akla uygun sorular soran bir disiplindir.
- Felsefe bütün var olanların temel ilkelerini, ilk nedenlerini düzenli, sistemli, eleştirel ve sorgulayıcı olarak ortaya koyan bir düşünme biçimidir.
- Karl Jaspers'in dediği gibi “**Felsefe yolda olmaktır.**”

Felsefenin Ele Aldığı Bazı Sorular Şunlardır;

Bilgi nedir?

Özgürlük nedir?

Varlık var mıdır?

İyi ve kötü nedir?

Ortak estetik yargılar var mıdır?

Bilimsel yöntem nedir?

Egemenliğin kaynağı nedir?

Felsefe Hikmet ilişkisi

- Hikmet kelimesi Türkçede bilgelik anlamına gelir.
- Yunanca eserlerin Arapçaya çevirilmesi esnasında philosophos (filozof) terimi hakîm (hakiym) olarak kullanılmıştır.
- Hakîm, aynı zamanda hikmet sahibi olan kişi anlamında da kullanılır.
- Hikmet sahibi kişi hakîm olduğu şeyin nedenlerini bilen kişidir.

- İslam felsefesinde felsefe kavramının eş anlamlısı olarak hikmet kavramı da kullanılır.
- İbn-i Sina, “Felsefenin veya hikmetin amacı nesnelerin hakikatlerini bir insanın ulaşabileceği kadar bilmesidir.” derken, felsefe ve hikmeti aynı amaca yönelik alanlar olarak görür.
- El Kindi “Felsefe (hikmet), değer ve mertebe yönünden sanatların en üstünüdür. Felsefe varlığın hakikatini insanın gücü ölçüsünde bilmesidir.”

- Farabi, İbn-i Sina ve İbn-i Rüşd gibi filozoflar felsefe ile hikmet kavramlarını aynı anlamda kullanmışlardır.
- Felsefe insanın bağımsız bir varlık olarak hakikati akılla kavrayabileceği fikrini ortaya atar.
- Hikmet ise aklın yanına kılavuz olarak iç görü, sezgi ve ilhamı da içine alır.
- Hikmet sadece insanın kendi çabası ile elde edilen değil, insanın manevi keşfinin de bir sonucudur.

- Görüldüğü gibi düşünmek insanın en temel yetilerinden biridir. Belki de en önemlisidir.
- Düşünmek, bir anlamda insanın kendisini inşa etme sürecidir.
- Düşünmek, eylemek ve bilmek bir bütündür.